

10 JUNI 1840

Twee Nederlandse Zusters van Liefde arriveren in Maaseik. Eén dag later volgen nog twee zusters met twaalf meisjes die blind of doofstom zijn.

Dit is de start van Ter Engelen.

175 jaar later zijn er geen blinde of dove kinderen meer in Maaseik. De zusters van Liefde hebben de fakkel doorgegeven. Toch heeft Ter Engelen vooral heel veel toekomst voor zich.

We blikken nog één keer terug op wat voorbij is, net omdat het ons verbindt. Ter Engelen Nieuws zal 3 uitneembare katernen publiceren die de kroniek van onze organisatie zullen vertellen. De voorzide vertelt het verhaal in woorden, de keerzijde in foto's of afbeeldingen.

DEEL III
1981-2015

De redactie van Ter Engelen Nieuws wenst 2 mensen in het bijzonder te danken. Hubert Heymans schreef in 1990 'Onuitwisbaar'. Zijn boek wordt met zijn toestemming uitvoerig gebruikt om deze verhalen te schrijven. Zuster Marie-Jeanne is Zuster Van Liefde. Met een aanstekelijk enthousiasme is zij ook conciërge van Ter Engelen. Ze is een wandelend archief en zij weet als enige de weg in zowat alles.

JAREN VAN GROEI

Ter Engelen groeit en barst uit zijn voegen. Dat komt door het succes van het nieuwe internaat op Siemkensheuvel en het semi-internaat in Maaseik. De scholen doen het ook goed en evolueren mee. Het buitengewoon lager onderwijs haalt een mooi leerlingenaantal terwijl het buitengewoon secundair onderwijs nieuwe afdelingen zoals "haartooi" lanceert en een jobtraining organiseert voor meisjes die het moeilijk hebben om op eigen kracht werk te vinden.

Ondertussen geraakt ook de volwassenwerking op kruissnelheid. Heel wat volwassenen met een verstandelijke beperking zijn opgenomen in de psychiatrie maar horen daar niet thuis. De sociale dienst van Ter Engelen bezoekt de Limburgse psychiatrische instellingen om families er van te overtuigen om hun zoon of dochter op te nemen in Ter Engelen. En dat lukt ook.

Een tweede instroom verloopt via kleinschalige maar buitengewoon enthousiaste initiatieven die aansluiting vinden bij het groeiende Ter Engelen. Mensen in Bree en Molenbeersel, vaak familieleden van volwassenen met een beperking, zijn op eigen houtje gestart met kleinschalige huizen maar ervaren snel dat de logistiek en de administratie rond een zorgproject moeilijk met enkel vrijwilligers kan gerealiseerd worden. Zij zoeken en vinden connectie met Ter Engelen.

ARBEIDSKANSEN

In de jaren 80 realiseert men dat er een groot zorggebied blank ligt. Er is een groep van volwassenen die niet terecht kunnen in een dagcentrum. Zij maken ook geen kans op de arbeidsmarkt en vallen helemaal uit de boot. Deze kwetsbare groep heeft nood aan zeer gerichte opleidingen én aan werk op maat. In 1987 gaat CBO Maasland (nu GOB Ter Engelen) van start. Er staan 10 cursisten aan de start van dit succesverhaal. Al snel volgt het ene nieuwe initiatief het andere op. Er komt onder meer een sociale werkplaats, een opleidingscentrum en een dienstverlening.

In 2015 telt Arbeidskansen verschillende initiatieven verspreid over een 10-tal Limburgse gemeenten en bereikt men ongeveer 450 personen. Het grote nieuws in 2015 voor Arbeidskansen is de verhuis naar een prachtig gerestaureerd gebouw in As.

ONDERTUSSEN IN HASSELT

Het Roer is een kleinschalige organisatie uit Hasselt die van start ging in 1985. Net zoals in Open Kans in Bree zijn ouders en familieleden van mensen met een beperking de pioniers van dit project. Men bouwt in Runkst een dagcentrum (1990) en vijf jaar later volgen twee woningen.

In 1999 start men met Ons Kind. Daardoor kunnen kinderen uit het buitengewoon onderwijs gebruik maken van een voor- en naschoolse opvang én van een volledige opvang tijdens de schoolvakanties. Ook Het Roer zoekt en vindt later aansluiting bij Ter Engelen. Zo kan deze kleinere organisatie gebruik maken van de logistiek en knowhow van het grotere Ter Engelen.

DE JAREN 90: ER WORDT GEVIERD ÉN GEBOUWD

In 1990 bestaat Ter Engelen 150 jaar. Dit wordt uitbundig gevierd met een groots totaal spektakel én met een jubileumboek. De musical "Onuitwisbaar" wordt opgevoerd door de leerlingen, bewoners én personeelsleden van Ter Engelen. Eén van de aandachtige toeschouwers is koningin Fabiola.

En dan gaat het snel. In Maaseik wordt in 1991 een nieuwbouw voor 20 bewoners en een dagcentrum (De Graaf) in gebruik genomen. Een gelijkaardig concept wordt later (1996) gerealiseerd in Bree (Open Kans). De vraag naar passende zorg blijft echter niet beperkt tot Maaseik en Bree. Ook in Maasmechelen start een dagcentrum (1997) dat later de naam "De Giek" krijgt. Die derde vestigingsplaats laat nog beter toe om begeleiding dicht bij huis aan te bieden. Daarmee wordt in vele gevallen ook een vroegtijdige opname in een tehuis voorkomen.

Vanaf 1991 wordt ook ambulante begeleiding (Sherpa) aangeboden. Dit maakt het mogelijk dat mensen met een beperking zelfstandig kunnen wonen. De begeleiders van Sherpa komen geregeld aan huis om alles mee op te volgen en te ondersteunen.

DE SCHOMMEL: OPVANG VOOR EEN NIEUWE DOELGROEP

Begin jaren 90 ontstaat er een toenemende vraag naar opvang en zorg voor kinderen met een ernstige verstandelijke en meervoudige beperking. De organisatie start in 1994 met een kinderdagverblijf (De Schommel). Het zal tot 2005 duren voordat De Schommel kan verhuizen naar een functionele nieuwbouw die geschikt is voor 3 leefgroepen. Deze kinderen hebben meer zorg nodig en de omkadering is ook aangepast. De begeleiders van De Schommel werken nauw samen met kinesisten, ergo-therapeuten, logopedisten enz. Leuk detail: het was prinses Astrid die het nieuwe gebouw officieel kwam openen.

DE JAREN 2000: GROEP TER ENGELEN

In 1840 was er geen duidelijke opsplitsing tussen onderwijs en opvang en begeleiding. De kinderen verbleven in het klooster en kregen er ook les. Later gaat men schotten optrekken tussen de verschillende werkvormen.

TER ENGELEN WEETJES

ARBEIDSKANSEN VERHUIST NAAR VROEGERE KINDERKOLONIE IN AS

Het nieuwe hoofdgebouw van Arbeidskansen in As is een gebouw met een bijzonder merkwaardige geschiedenis. Het werd in de eerste wereldoorlog in 1917 door de Duitse bezetter opgetrokken nadat men in de buurt een schietveld en een vliegveld had gebouwd. Na de oorlog kwam het in handen van het Belgische leger. Het werd een vlieg- en opleidingscentrum maar men kreeg de zanderige strook waar werd opgestegen en geland niet stabiel.

In 1925 besluit het leger de gebouwen en de gronden te verkopen. Deze kwamen in handen van een barones die het schonk aan een kinderkolonie voor weeskinderen. In het dorpje As werd 'De kolonie' een begrip. Hoewel het gebouw buiten de dorpskern lag, kwamen de dorpsbewoners geregeld over de vloer voor de misvieringen. De kinderkolonie verliet de gebouwen in 2003, het verval kwam razendsnel.

Een aantal initiatieven van Arbeidskansen krijgt hier een nieuwe thuishaven

In 2009 kocht de gemeente As de gebouwen op en verkocht deze op hun beurt aan Arbeidskansen. Na een grondige verbouwing (een reconstructie) herrijst dit prachtige gebouw in volle glorie. Een aantal initiatieven van Arbeidskansen krijgt hier een nieuwe thuishaven. En niet onbelangrijk, er is ook een taverne die openstaat voor het grote publiek!

Om toch een verbondenheid te garanderen tussen de verschillende werkvormen wordt in 1996 Groep Ter Engelen opgericht. Deze Groep Ter Engelen overkoepelt het onderwijs (met 2 scholen), Dienstencentrum Ter Engelen (zorg en begeleiding voor personen met een beperking) en Arbeidskansen (opleiding en tewerkstelling).

MPI WORDT DIENSTENCENTRUM TER ENGELEN

In 2002 wordt een naamsverandering én een herstructurering doorgevoerd. De naam MPI wordt vervangen door "Dienstencentrum Ter Engelen". De vroegere indeling in een minderjarigenwerking en een volwassenenwerking wordt vervangen door een unitstructuur. Dienstencentrum Ter Engelen overkoepelt voortaan 4 units (Siemkensheuvel, De Kaede, Open Kans, Het Roer) die in autonome verbondenheid werken.

Het aanbod van Dienstencentrum Ter Engelen wordt meer divers. Nieuw zijn zogenaamde 'nursinggroepen'. Mensen met een beperking leven langer door de betere zorg. Daardoor ontstaan er zorgvragen die verwant zijn aan de bejaardenzorg. De focus wordt op latere leeftijd verlegd naar lichamelijke zorg. De infrastructuur dient te volgen! Gangen en deuropeningen waar vlot een bed kan passeren, aangepaste badkamers en toiletten, kineruitmes enz. worden steeds meer vanzelfsprekend.

UITDAGINGEN VOOR 2015 EN LATER

Ter Engelen (én met ons de ganse sector) staat voor grote uitdagingen en veranderingen. Er zijn steeds meer mensen met een beperking in een Vlaanderen dat kampt met wachtlijsten. Tegelijkertijd wil men dat onze maatschappij een inclusieve samenleving is. Dat spanningsveld is de motor van een waaijer aan hervormingen.

ONDERWIJS: M-DECREET

In het bijzonder onderwijs wordt het M-decreet concreet. Meer leerlingen met een beperking die nu in type 1 of type 8 van het Buitengewoon Onderwijs zitten, zullen in eerste instantie hun kans wagen in het gewoon onderwijs. Het buitengewoon onderwijs blijft wel bestaan maar wordt aangepast.

De vroegere indeling in types wordt herdefinieerd. De verwachting is dat de leerkrachten van het buitengewoon onderwijs in de toekomst meer ondersteuning zullen bieden in het gewoon onderwijs. Hun expertise wordt erkend en is broodnodig om het M-decreet te lanceren. Vanuit het Buitengewoon Onderwijs blijven we ervoor ijveren dat de kinderen met een beperking de kansen krijgen die ze verdienen!

 TER ENGELEN

Tekst Dirk Cremers beeldmateriaal Archief Dienstencentrum Ter Engelen lay-out Studio Segers

DIENSTENCENTRUM TER ENGELEN: PERSPECTIEF 2020

De zorgsector voor mensen met een beperking heeft te kampen met een aanslepend probleem: de wachtlijsten. Het gaat vaak om schrijnende verhalen die soms ook de media halen. Het gaat dan bijvoorbeeld om ouders die de zorg voor hun volwassen kind met een beperking niet meer aankunnen. Momenteel staan er enkele honderden mensen op een wachtlijst van Dienstencentrum Ter Engelen. Zij hebben allemaal één of meerdere zorgvragen. Er is al heel wat gebeurd om dit probleem aan te pakken maar dat volstaat niet om alle zorgvragen te beantwoorden. We staan voor grote veranderingen die de sector én onze organisatie ten gronde zullen veranderen.

Met het ambitieuze plan "perspectief 2020" wil de overheid zorg organiseren in dialoog met de zorggebruiker. Men wil dat dit gebeurt in een inclusieve samenleving én men wil een zorggarantie voor mensen met de grootste ondersteuningsnood. Dienstencentrum Ter Engelen is zich aan het reorganiseren om deze ambitieuze doelstellingen te halen. We worden daarbij geïnspireerd door onze eigen kracht en een sterke bezorgdheid voor de kwaliteit van leven van onze kinderen en volwassenen.

ARBEIDSKANSEN: MAATWERKDECREET

Vanaf 1 april 2015 is het maatwerkdecreet van kracht gegaan. Dit nieuwe eenheidsdecreet maakt een einde aan de opsplitsing tussen beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen en invoegbedrijven. Volgens dit nieuwe decreet zal men de afstand van de werknemer tot de arbeidsmarkt en de nood aan begeleiding inschatten. Op basis hiervan zal men een bepaalde ondersteuning toekennen. Het grote verschil met vroeger is dat organisaties zoals Arbeidskansen niet langer een forfaitaire ondersteuning krijgen. De ondersteuning gaat wel rechtstreeks naar de werknemer die met dat bedrag zijn eigen begeleiding financiert. Dit noemt men het rugzakprincipe. Als organisatie zal het voor Arbeidskansen een uitdaging zijn om hier op in te spelen en de bestaande structuren hieraan aan te passen.

TOT SLOT

Het 175-jarig bestaan van Ter Engelen wordt gevierd in een periode dat de sector voor kinderen en volwassenen met een beperking op alle gebieden een historische verandering ondergaat. De begeleiding en het onderwijs dient zichzelf aan te passen aan een maatschappij die zelf ook in beweging is. Het eindresultaat dient echter zo te zijn dat onze kinderen en volwassenen er beter van worden. Uiteindelijk was dat ook de opdracht die de Zusters van Liefde zichzelf 175 jaar geleden oplegden. Die lijn willen we met véél respect blijven volgen.

2015

Onderwijs start met M-decreet, Dienstencentrum engageert zich voor Perspectief 2020, Arbeidskansen gaat voor Maatwerkdecreet.

2009

Pensionering van zuster Marie-Jeanne. De laatste actieve zuster van liefde. Het einde van een tijdperk.

2000

Aanbod wordt uitgebreid én op maat.

1997

Oprichting Groep Ter Engelen: onderwijs (2 scholen), zorg en begeleiding (Dienstencentrum Ter Engelen) en opleiding en tewerkstelling (Arbeidskansen).

1992

Expansie met dagcentra in Maaseik, Bree en Maasmechelen, nieuwe doelgroep in De Schommel: kinderen met ernstige beperking, start ambulante begeleiding.

1990

Ter Engelen bestaat 150 jaar. Musical 'Onuitwisbaar' in aanwezigheid van Koningin Fabiola.

1981

Internaat Siemkensheuvel en semi-internaat staan definitief op de sporen.

1982

Start volwassenenwerking. BuBAO groeit. BuSO start met 'haartool' en 'jobtraining'.

1985

Start van Het Roer in Hasselt. Open Kans ontplooit zich verder in Bree.

1987

Oprichting Centrum voor Beroepsopleiding. Prille start van Arbeidskansen.